

ADRIANA KALICKA-MIKOŁAJCZYK

Uniwersytet Wrocławski

WSPÓŁPRACA FINANSOWA MIĘDZY WSPÓLNOTĄ EUROPEJSKĄ A PAŃSTWAMI AFRYKI, KARAIBÓW I PACYFIKU

1. WSTĘP

Stosunki Wspólnoty Europejskiej (WE) z rozwijającymi się państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (ACP) są ilustracją tworzenia się nowych form i więzi w międzynarodowych stosunkach gospodarczych i politycznych, które sięgają swoją genezą epoki kolonialnej. Analiza stosunków między stronami wskazuje na bardzo dużą zależność krajów stowarzyszonych od niektórych państw europejskich. Współpraca z państwami uprzemysłowionymi jest dla państw stowarzyszonych koniecznością, gdyż nie posiadają one wystarczających zasobów do realizacji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Z tego właśnie powodu są podejmowane próby, przy wsparciu instytucji stowarzyszenia, pomocy tym krajom w przezwyciężeniu trudności wynikających z niskiego poziomu rozwoju gospodarczego i ułatwienie im pełnej integracji z gospodarką światową.

Umowy stowarzyszeniowe zawierane z państwami ACP stanowią najbardziej rozwiniętą formę zewnętrznych powiązań WE pod względem zasięgu geograficznego i przedmiotowego, gdyż obejmują obecnie 77 państw tego regionu. Również ramy instytucjonalnych stosunków gospodarczych między stronami ulegają ciągłej ewolucji, dostosowując się w mniejszym lub większym stopniu do realiów ekonomicznych i politycznych.

Głównym celem opracowania jest przedstawienie celów i zasad współpracy finansowej między Wspólnotą Europejską a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (ACP) oraz charakterystyka głównego instrumentu służącego realizacji tej współpracy, jakim jest Europejski Fundusz Rozwoju (*European Development Fund* – EDF).

Idea ścisłego powiązania gospodarczego i politycznego państw afrykańskich z krajami europejskimi pojawiła się już na początku XX w., a jej główne czynniki

to były bliskość geograficzna obu kontynentów oraz więzy historyczne i ekonomiczne¹.

Do 1956 r. problem posiadłości zamorskich państw Europy Zachodniej nie był oddzielnie rozpatrywany. Dopiero na konferencji w Wenecji w czerwcu 1956 r. delegacja francuska wystąpiła z nieoczekiwanym, lecz stanowczym żądaniem stowarzyszenia swoich posiadłości zamorskich z mającą wkrótce powstać Europejską Wspólnotą Gospodarczą (EWG), dając tym samym do zrozumienia swoim partnerom, że jest to warunek *sine qua non* jej przystąpienia do tej organizacji². W przeważającej większości były to państwa Afryki Subsaharyjskiej, które są zaliczane do najslabiej rozwiniętych i najuboższych państw rozwijających się.

Główne, a zarazem zasadnicze przyczyny zmiany stanowiska Francji były spowodowane czynnikami natury politycznej i gospodarczej.

Najistotniejszym czynnikiem natury politycznej był stale postępujący rozpad francuskiego imperium kolonialnego, przypadający zwłaszcza na drugą połowę lat pięćdziesiątych XX w. Najbardziej dalekowzroczni politycy krajów kolonialnych zdawali sobie sprawę, że dni tradycyjnego kolonializmu są policzone. Z tego też powodu chcieli zachować „specjalne stosunki” z byłymi koloniami i utrzymać je w strefie swoich wpływów. Nie mieli wątpliwości, że po uzyskaniu niepodległości były kraje kolonialne zwrócą się o pomoc i ktokolwiek ją zaofერuje, będzie miał decydujący wpływ na ich politykę i gospodarkę³, a nie uzyskawszy pomocy ze strony Wspólnoty, kraje kolonialne mogłyby ją uzyskać od USA, które występowały wówczas jako gorący zwolennik procesu dekolonizacji.

Do przyczyn natury gospodarczej, które spowodowały żądanie Francji, było ściśle powiązanie tego kraju ze swoimi koloniami za pomocą tzw. strefy franka⁴. Mechanizm strefy franka stworzył sprzyjające warunki rozwoju francuskiego eksportu. Protekcjonizm celny, z którego korzystały produkty francuskie, sprawiał, że kraje strefy tylko w niewielkim stopniu zaopatrywały się w towary pochodzące z państw trzecich⁵, natomiast niektóre z towarów sprzedawane były na rynku francuskim po cenach wyższych niż światowe – według tzw. *systemu surpris*, który charakteryzował się wzajemnymi nadpłatami⁶. Francja płaciła wyższe o 20% ceny od cen światowych za artykuły tropikalne importowane ze swych posiadło-

¹ L. Ciamaga, *Czy trzecia droga dla Trzeciego Świata?. Współpraca AKP-EWG*, Warszawa 1986, s. 97.

² T. Bartkowski, Z. Dobosiewicz, *Afryka a EWG*, Warszawa 1970, s. 10; Ch. Schiffmann, *Histoire d'une négociation et d'une Convention*, Le Courrier, marzec 1975, nr 31, s. 4.

³ A. Grzegorek, *The Common Market and Associated Countries*, International Affaires 1970, nr 9, s. 29.

⁴ *Ibidem*, s. 13 i n.; T. Bartoszewicz, *Zewnętrzna polityka gospodarcza EWG*, Warszawa 1977, s. 145.

⁵ J.J. Boquin, *Les relations économiques extérieures de pays d'Afrique Noire de l'Union Française 1925–1955*, Paris 1957, s. 85.

⁶ L. Ciamaga, *op. cit.*, s. 98; P. Moussa, *L'économie de la Zone Franc*, Paris 1960, s. 60–65.

ści zamorskich⁷, natomiast kraje zamorskie były zmuszone nabywać francuskie artykuły przemysłowe i spożywcze po zawyżonych cenach w porównaniu z cenami światowymi. Badania prowadzone przez J.J. Boquina w latach 1945–1952 we francuskiej Afryce Czarnej wykazały, że ceny towarów dostarczanych przez Francję były przeciętnie wyższe co najmniej o 25–30% od cen światowych.

Z tych właśnie przyczyn przystąpienie Francji do EWG bez jednoczesnego stowarzyszenia z tą organizacją jej posiadłości zamorskich doprowadziłoby do jednej z dwóch konsekwencji⁸:

1) odstąpienia Francji od zasad gospodarczych obowiązujących w strefie franka, co równałoby się z zerwaniem jej związków gospodarczych z posiadłościami zamorskimi;

2) równoczesną przynależność Francji do dwóch wspólnych rynków.

W takiej sytuacji rząd francuski doszedł do wniosku, że jedynym rozsądnym rozwiązaniem będzie stowarzyszenie z EWG krajów zamorskich, co pozwoli na zachowanie więzi z tym regionem i dalsze czerpanie korzyści⁹.

Wobec katerycznego stanowiska Francji w tej sprawie postanowienia dotyczące stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich znalazły się w części IV Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotą Gospodarczą (TEWG)¹⁰, a następnie zostały rozwinięte w dołączonej do traktatu Konwencji Wykonawczej, przewidującej sposób i procedurę stowarzyszenia w ciągu pierwszego 5-letniego okresu funkcjonowania EWG¹¹. Zgodnie z preambułą TEWG, Wspólnota zadeklarowała podtrzymanie więzów łączących Europę z krajami zamorskimi i wspomaganie ich rozwoju oraz dobrobytu zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych.

Na uwagę zasługuje jednak to, iż podczas negocjacji, których przedmiotem był TEWG, państwa europejskie nie konsultowały swoich stanowisk z zainteresowanymi terytoriami zamorskimi. Najwidoczniej uważały, iż panowanie w koloniach będzie trwało jeszcze wiele lat, jednak w ciągu dwa i pół roku od wejścia w życie TEWG większość krajów uzyskała niepodległość, a tym samym mogły już swobodnie wyrażać własne stanowisko w sprawie kontaktów z EWG.

W takiej sytuacji celem zasadniczym Wspólnoty stało się utrzymanie i stałe rozszerzanie stref wpływów Europy na państwa Afryki i Morza Śródziemnego oraz podporządkowanie ich EWG pod względem gospodarczym i politycznym. Pojawiła się po raz kolejny koncepcja *Euroafryki* – połączenia kontynentu afrykańskiego z Europą Zachodnią ścisłym węzłem gospodarczym, politycznym i mi-

⁷ J.J. Boquin, *op. cit.*, s. 99.

⁸ P. Moussa, *op. cit.*, s. 67.

⁹ P.B. Cousté, *L'association de pays d'Outre-Mer à la Communauté Economique Européenne*, Paris 1959, s. 250–251.

¹⁰ *Zbiór statutów i regulaminów organizacji międzynarodowych*, t. III: *Organizacje międzynarodowe o charakterze regionalnym*, red. S. Hubert, PISM, Warszawa 1973.

¹¹ Art. 136 TEWG.

litarnym, przekształcając tym samym Afrykę w zaplecze Europy Zachodniej¹², jednak cele poszczególnych państw członkowskich EWG różniły się od siebie zasadniczo¹³.

2. WSPÓŁPRACA FINANSOWA

2.1. UWAGI WSTĘPNE

Podpisana w 1958 r. Konwencja Wykonawcza, dotycząca zasad stowarzyszenia Krajów i Terytoriów Zamorskich ze Wspólnotą, przewidywała udzielenie pomocy finansowej z powołanego w tym celu Funduszu Rozwoju Krajów i Terytoriów Zamorskich, którego nazwa po uzyskaniu przez nie niepodległości została zmieniona na Europejski Fundusz Rozwoju¹⁴. Fundusz nie jest samodzielną instytucją finansową, lecz jest administrowany przez Komisję Europejską. Jest tworzony ze środków pozabudżetowych i składa się w całości z dobrowolnych wkładów państw członkowskich UE¹⁵. Każde z nowo przyjętych państw jest zobowiązane do partycypowania w funduszu. Ponad 90% wielostronnej pomocy jest udzielana z EDFi ma charakter wiązany¹⁶.

Od 1958 r. EDF pozostaje głównym instrumentem pomocy świadczonej przez UE państwom ACP. Dla każdej konwencji ustalany był oddzielny fundusz, którego czas obowiązywania pokrywał się najczęściej z okresem obowiązywania danej konwencji. Wyjątek stanowiła podpisana w 1989 r. Konwencja Lome IV, której okres obowiązywania wynosił 10 lat (1990–2000), oraz podpisane w 2000 r. i znowelizowane w 2005 r. Porozumienie z Cotonou z mocą obowiązywania ustaloną na 20 lat.

Początkowo pomoc była przeznaczona na finansowanie projektów inwestycyjnych. Od podpisanej w 1985 r. Konwencji Lome III¹⁷ nastąpiły pewne zmiany w zasadach i warunkach przyznawania pomocy finansowej, które znacznie bardziej zostały rozbudowane w Konwencji Lome IV.

Od Konwencji Lome III pomoc finansowa zaczęła służyć finansowaniu: projektów i programów dostosowań strukturalnych, pomocy technicznej oraz kompensacji strat we wpływach z eksportu produktów rolnych i mineralnych. Na fakt ten niewątpliwie wpływ miało ogromne zadłużenie krajów stowarzyszonych, które od 1980 do 1987 r. wzrosło o ponad 100 mld dolarów. Rozszerzeniu i modyfikacji uległy cele i zasady współpracy finansowej, obszary finansowania, wprowadzono

¹² T. Bartoszewicz, *op. cit.*, s. 146; *Revue de Défense Nationale* z marca 1969, s. 55.

¹³ T. Bartoszewicz, *op. cit.*, 147.

¹⁴ Zbiór Dokumentów PISM, 1957, nr 5.

¹⁵ Zob. aktualna wysokość wkładów finansowych państw członkowskich UE do X EDF, OJ 2006, L 247/32.

¹⁶ L. Ciamaga, *op. cit.*, s. 204.

¹⁷ Official Journal of the European Community (JO)1986, L86.

po raz pierwszy procedury wykonawcze dotyczące między innymi rozpatrywania i oceny projektów oraz przyznawania i kontroli wykorzystania środków finansowych. Powołano również właściwe w tej materii organy¹⁸.

Problem zadłużenia postanowiono rozwiązać przez: udzielanie bezzwrotnych pożyczek w miejsce pożyczek udzielanych na specjalnych warunkach, wprowadzenie zasady bezzwrotności transferów z systemu Stabex, a transfery z systemu Minex miały przybrać formy pożyczek dla rządów i pożyczek dla przedsiębiorców prywatnych, obniżono również stopy procentowe kredytów udzielanych przez EBI ze środków własnych z 5–8% do 3–6%¹⁹.

Współpraca finansowa miała być wykonywana zgodnie z celami, priorytetami i strategiami rozwoju ustalonymi przez kraje ACP, przy zastosowaniu minimum formalności administracyjnych, tak aby programy i projekty mogły być wykonane szybko i skutecznie. Zapewniono również udział zainteresowanych krajów w zarządzaniu i wykorzystywaniu środków finansowych.

Operacje finansowe były wykonywane przez kraje ACP i Wspólnotę w bliskiej współpracy oraz przy zachowaniu zasady równości między partnerami. Kraje ACP były odpowiedzialne za: zdefiniowanie celów i priorytetów, na których będą oparte programy indykatywne, wybór najbardziej odpowiednich projektów i programów, przygotowanie i prezentację ich *dossier*, przygotowanie, negocjacje i zawarcie kontraktów, a także wykonanie i nadzór nad wykonaniem projektów oraz programów²⁰. Wspólnie natomiast strony były odpowiedzialne za: opracowanie wytycznych rozwoju współpracy finansowej, przyjęcie programów indykatywnych i ich oszacowanie, kontrolę i ocenę ich efektów i rezultatów oraz szybkie i efektywne ich wykonanie. Wspólnota natomiast samodzielnie była odpowiedzialna za podjęcie decyzji finansowych.

Pierwszeństwo zostało przyznane następującym projektom i programom: dotyczącym restrukturyzacji, modernizacji i uzdrowienia gospodarki, wsparcia importu, wsparcia budżetu, łagodzącym problemy równowagi bilansu płatniczego oraz dotyczącym współpracy technicznej.

Z pomocy finansowej korzystały wszystkie sektory gospodarki, a w szczególności: rolnictwo, górnictwo, turystyka, ochrona środowiska, edukacja i programy szkoleniowe, transfer technologii, marketing i promocja handlu, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój instytucji finansowych, transport i komunikacja oraz rozwój rybołówstwa²¹.

Pomoc finansowa była nie tylko udzielana krajom ACP, lecz także: organizacjom regionalnym, do których należy jedno lub więcej państw ACP, wspólnym instytucjom ustanowionym przez ACP i Wspólnotę, władzom lokalnym, spółkom lub przedsiębiorstwom z krajów ACP, grupom producentów, miejscowym współ-

¹⁸ Art. 281–327 Lome IV.

¹⁹ *From Lome III to Lome IV*, Commission of the EC, Brussels 1990.

²⁰ Art. 222 Lome IV (1989).

²¹ Art. 229 Lome IV (1989).

notom, związkom zawodowym, organizacjom pozarządowym oraz instytutom naukowym i badawczym.

Projekty i programy były finansowane w następujących formach: grantów, kapitału wysokiego ryzyka (występującego w formie pożyczek: podporządkowanych, warunkowych i z prawami udziału w przyszłych zyskach, oraz zaliczek akcjonariuszy, obligacji wymienianych na akcje) oraz pożyczek EBI z jego środków własnych, których czas spłaty nie może przekraczać 25 lat, a stopa procentowa będzie wynosiła nie mniej niż 3% i nie więcej niż 6%²².

2.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA WSPÓŁPRACY FINANSOWEJ

Zgodnie z postanowieniami Porozumienia z Cotonou celem współpracy finansowej jest wspieranie i promowanie wysiłków państw ACP w osiągnięciu celów ustanowionych w umowie, przy zachowaniu niezależności i ochrony wzajemnych interesów²³.

Rozwój współpracy finansowej ma odbywać się zgodnie z celami, priorytetami i strategiami opracowanymi przez kraje ACP zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, biorąc pod uwagę geograficzny, społeczny i gospodarczy charakter poszczególnych państw. Ponadto współpraca powinna:

- wspierać własność lokalną na wszystkich szczeblach procesu rozwoju;
- odzwierciedlać partnerstwo zarówno na płaszczyźnie praw, jak i obowiązków;
- zapewniać bezpieczeństwo przepływu środków finansowych;
- być elastyczna i dostosowana do sytuacji w poszczególnych państwach stowarzyszonych;
- zapewnić skuteczność, koordynację i spójność programową²⁴.

Wszystkie działania finansowe podejmowane w ramach Porozumienia są realizowane przez państwa ACP i Wspólnotę w ścisłej współpracy oraz na podstawie zasady równości partnerów.

Szczegółowe cele wsparcia finansowego są ustalane przez kraje ACP, które są również odpowiedzialne za:

- zdefiniowanie celów i priorytetów, na których będą oparte programy indykatywne;
- wybór projektów i programów;
- przygotowanie i przedstawienie ich dokumentacji;
- przygotowanie, negocjowanie i zawarcie kontraktu;
- wykonanie i nadzorowanie finansowanych projektów i programów²⁵.

²² Art. 235 Lome IV (1989).

²³ Art. 55 Cotonou.

²⁴ Art. 56 Cotonou.

²⁵ Art. 57 Cotonou.

Strony wspólnie są odpowiedzialne za:

- wypracowanie wytycznych współpracy finansowej,
- przyjęcie projektu lub programu, jego oszacowanie oraz kontrolę;
- zapewnienie szybkiego i skutecznego ich wykonania.

Rozszerzony został krąg podmiotów uprawnionych do otrzymania wsparcia finansowego przewidzianego w Porozumieniu. Uprawnionymi do otrzymania wsparcia finansowego są nie tylko państwa, lecz także: regionalne i międzyregionalne organizacje, których członkiem jest więcej niż jedno państwo ACP, wspólne instytucje powołane przez strony, państwowe i prywatne podmioty, w szczególności instytucje finansowe i banki rozwoju, władze lokalne krajów ACP, firmy i przedsiębiorstwa prywatne z krajów ACP oraz przedsiębiorstwa z państw członkowskich na sfinansowanie projektów na terytorium państw ACP²⁶.

Porozumienie przewiduje następujące rodzaje wsparcia finansowego:

- wsparcie projektów i programów;
- linie kredytowe;
- systemy gwarancji oraz przejęcie udziału;
- bezpośrednie wsparcie budżetowe;
- pomoc w zasoby ludzkie i materialne niezbędne do administrowania i nadzorowania projektów i programów;
- wsparcie sektorowych i ogólnych programów przywozu²⁷.

Pomoc finansowa powinna być elastyczna, aby była wykorzystana w sposób najbardziej efektywny.

Wsparcie finansowe zostanie przeznaczone na:

- zmniejszenie zadłużenia i poprawę bilansu płatniczego;
- reformy makroekonomiczne i strukturalne;
- łagodzenie negatywnych skutków spadku dochodów z eksportu;
- polityki i reformy sektorowe;
- rozwój instytucjonalny;
- programy współpracy technicznej;
- pomoc humanitarną w przypadku klęsk żywiołowych, włączając w to pomoc dla uchodźców²⁸.

Porozumienie zawiera również postanowienia dotyczące zmniejszenia zadłużenia państw ACP oraz ich problemów związanych z bilansem płatniczym. Strony postanowiły uruchamiać środki przewidziane w umowie na sfinansowanie wszelkich inicjatyw na poziomie międzynarodowym, których beneficjentami będą państwa ACP. Ponadto Wspólnota zobowiązała się do dokonania weryfikacji możliwości wykorzystania innych środków niż te z EDF w celu wsparcia inicjatyw, które będą ograniczały zadłużenie państw ACP. Ponadto na wniosek któregośkolwiek państwa ACP Wspólnota może udzielić pomocy:

²⁶ Art. 58 Cotonou.

²⁷ Art. 61 Cotonou.

²⁸ Art. 60 Cotonou.

– w przeanalizowaniu i znalezieniu praktycznych rozwiązań dotyczących zadłużenia krajowego i zagranicznego, trudności z obsługą zadłużenia i problemów z bilansem płatniczym;

– w szkoleniach w zakresie zarządzania długiem i międzynarodowych negocjacjach finansowych, szczególnie w formie warsztatów szkoleniowych, kursów i seminariów;

– w opracowaniu elastycznych technik i instrumentów zarządzania długiem²⁹.

Zwrócono również uwagę na konieczność przeprowadzenia reform na poziomie lokalnym, a do środków mających je ułatwić zaliczono:

– wprowadzenie środków integracji regionalnej, uwzględniając współpracę transgraniczną;

– pomoc w harmonizacji i koordynacji polityki makroekonomicznej i sektorowej;

– uwzględnienie wpływu kosztów przejściowych netto integracji regionalnej na przychody budżetowe i bilanse płatnicze³⁰.

Strony postanowiły, że pomoc finansowa będzie przekazana zainteresowanemu krajowi ACP za pośrednictwem odpowiednich instytucji finansowych lub bezpośrednio podmiotowi uprawnionemu.

Wprowadzono możliwość bezpośredniego finansowania uzgodnionych działań oraz wsparcie dla reform makroekonomicznych i sektorowych, realizowanych przez państwa ACP³¹. Zgodzono się, że wsparcia finansowego należy udzielać w kontekście przyjmowanych reform lub rozważanych środków, a za najsukuczniejszy w tym wypadku środek uznano system wypłat natychmiastowych³². Zwrócono również uwagę na rolę, jaką w rozwoju gospodarczym odgrywają programy reform regionalnych, gdyż w rzeczywistości to one mają największy wpływ na rozwój państw stowarzyszonych.

Umowa przewiduje również wsparcie finansowe dla polityk sektorowych, tj. reform społecznych i gospodarczych, działalności sektora produkcyjnego, środków inwestycyjnych oraz zagadnień tematycznych i przekrojowych³³. Wsparcie to ma być dokonywane przez: wsparcie budżetowe i inwestycyjne, działania naprawcze, szkolenia oraz pomoc techniczną.

W postanowieniach Porozumienia znalazły się również te dotyczące pomocy społecznościom lokalnym oraz pomocy w ich rozwoju, zwłaszcza przez finansowanie mikroprojektów lokalnych – do wysokości 3/4 całkowitych kosztów planowanych – mających je zachęcić do współpracy zdecentralizowanej³⁴.

²⁹ Art. 66 § 2 Cotonou.

³⁰ Art. 67 § 2 Cotonou.

³¹ Art. 64 Cotonou.

³² Art. 67 Cotonou.

³³ Art. 69 Cotonou.

³⁴ Art. 70 i 71 Cotonou.

Podobnie jak w przypadku Konwencji Lome III i Lome IV, w rozdziale 6 Porozumienia z Cotonou znalazły się zapisy o pomocy humanitarnej i pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych³⁵. Pomoc ta ma być dostosowana do potrzeb ludności borykającej się z poważnymi trudnościami gospodarczymi i społecznymi, wynikającymi z katastrof naturalnych oraz kryzysów spowodowanych przez człowieka. Ma zostać uruchomiona na wniosek państwa, Komisji lub organizacji międzynarodowej.

Przez pomoc finansową i techniczną Unia Europejska postanowiła również wspierać rozwój sektora prywatnego i rozwój inwestycji w państwach stowarzyszonych, które ma przybrać formę: dotacji, usług doradczych i konsultacyjnych, kapitału ryzyka przeznaczonego na inwestycje krajowe oraz pożyczek ze środków własnych EBI.

W celu realizacji pomocy finansowej i technicznej zostały powołane podmioty, które będą miały za zadanie zapewnienie efektywnego wykonania celów Porozumienia. Należą do nich: Komitet Współpracy Finansowej na rzecz Rozwoju ACP-WE, Krajowy Urzędnik Zatwierdzający oraz Przewodniczący Delegacji.

3. RAMY FINANSOWE WSPÓLPRACY

3.1. KONWENCJA WYKONAWCZA

Po raz pierwszy postanowienia dotyczące pomocy finansowej znalazły się w podpisanej w 1957 r. Konwencji Wykonawczej dotyczącej stowarzyszenia Krajów i Terytoriów Zamorskich ze Wspólnotą³⁶.

Pierwszy EDF wyniósł wówczas 581,25 mln uc³⁷, a jego środki finansowe pochodziły w całości z wkładów wniesionych przez państwa członkowskie EWG w następującej wysokości: Francja i RFN po 200 mln, Belgia i Holandia po 40 mln i Luksemburg – 1,3 mln uc³⁸. Z tej kwoty francuskie terytoria zamorskie uzyskały pomoc finansową w wysokości 511,25 mln uc. Zasady dystrybucji zostały określone w następujący sposób: kraj starający się uzyskać pomoc finansową z EDF zwracał się z wnioskiem do Komisji, przedstawiając w sposób szczegółowy założenia planowanej inwestycji oraz jej ekonomiczne uzasadnienie, następnie Komisja podejmowała jednostronną decyzję o przyznaniu funduszy oraz wysokości pokrycia kosztów inwestycyjnych z EDF³⁹. Do zadań Komisji należała również kontrola nad prawidłowym wykorzystaniem przez kraje stowarzyszone przyznanej pomocy finansowej.

³⁵ Art. 72 Cotonou.

³⁶ Art. 1–5 Konwencji Wykonawczej, Zbiór Dokumentów PISM, 1957, nr 5.

³⁷ uc (*L'unité de compte*) – jednostka rozliczeniowa równa 1 dolarowi w parytecie przed dewaluacją.

³⁸ Aneks A do Konwencji Wykonawczej; A. Grzegorek, *op. cit.*, s. 30.

³⁹ Art. 2 Konwencji Wykonawczej.

Funduszem zarządzała specjalna komisja⁴⁰. Do jej kompetencji należało sporządzanie rocznych ogólnych planów przydziału środków finansowych na realizację różnych typów projektów w krajach stowarzyszonych, które miały obejmować:

1) finansowanie niektórych instytucji społecznych, w szczególności: szpitali, zakładów naukowych, technicznych, badawczych oraz zajmujących się szkoleniem zawodowym ludności;

2) inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnym⁴¹.

Zgodnie z postanowieniami Konwencji, sumy niewykorzystane w ciągu jednego roku miały przechodzić na lata następne.

Ze środków dostępnych w ramach I EDF aż 67,8% przeznaczono na rozwój rolnictwa i infrastruktury (finansowano rozbudowę dróg, kolei, portów morskich oraz rozwój sieci telekomunikacyjnej, pominięto natomiast rozwój inwestycji mających na celu wykorzystanie miejscowych zasobów energetycznych), podczas gdy na rozwój przemysłu wyasygnowano zaledwie 0,6%⁴².

3.2. KONWENCJE JAUNDE I ORAZ JAUNDE II

Zgodnie z art. 15 Konwencji Jaunde I, zasadniczym celem współpracy finansowej i technicznej było przyspieszenie rozwoju społecznego i gospodarczego państw stowarzyszonych. Aby je osiągnąć, Wspólnota przyznała krajom stowarzyszonym pomoc finansową w wysokości 730 mln uc. Kwotę tę podzielono następująco:

– 666 mln uc przekazano II EDF, w tym 620 mln uc przeznaczono na pomoc bezzwrotną, a 46 mln uc na pożyczki specjalne;

– 64 mln uc stanowiły pożyczki bankowe udzielane przez EBI ze środków własnych⁴³.

Zgodnie z art. 18 Konwencji, środki II EDF miały zostać przeznaczone na sfinansowanie następujących przedsięwzięć:

– 500 mln uc miano przeznaczyć na inwestycje o charakterze gospodarczym, społecznym i technicznym;

– 230 mln uc na rozwój i dywersyfikację produkcji rolnej.

Wszystkie projekty mające zostać sfinansowane z funduszy II EDF, musiały zostać przedłożone do rozpatrzenia i zatwierdzenia Komisji EWG⁴⁴.

W porównaniu z I EDF nastąpiły dość znaczące zmiany w podziale pomocy oraz jej formach. Na dzień 1 I 1968 r. z kwoty 730 mln uc rozdysponowano 410 762 mln uc. Niemal dwukrotnie wzrosły wydatki na rolnictwo (z 24,3% w pierwszym etapie stowarzyszenia do 44,9% w drugim). Minimalnie również

⁴⁰ *Règlement (CEE) n° 229/79 de la Commission, du 28 janvier 1972, déterminant les modalités de fonctionnement du Fonds européen de développement*, JO 1979 L 29.

⁴¹ Art. 3 Konwencji Wykonawczej.

⁴² T. Bartkowski, Z. Dobosiewicz, *op. cit.*, s. 25 i n.

⁴³ Art. 16 i 19 Konwencji oraz Protokół nr 5 w sprawie zarządzania pomocą finansową.

⁴⁴ Art. 21, 22 i 23 Jaunde I.

nastąpił wzrost wydatków na przemysł (z 0,6 do 1,3%). Zmniejszył się natomiast udział wydatków na: infrastrukturę (z 43,5 do 37,7%), oświatę i szkolnictwo (z 19,5 do 10,0%) oraz ochronę zdrowia (z 8,7 do 4,6%)⁴⁵.

Wykorzystywana była przede wszystkim pomoc finansowa w formie darowizn. Nie cieszyły się natomiast popularnością pożyczki udzielane przez EBI. Do połowy 1968 r. z 46 mln uc przeznaczonych na pożyczki specjalne wykorzystano zaledwie 11 mln uc, a z 64 mln uc przeznaczonych na pożyczki handlowe wykorzystano 33 mln uc⁴⁶.

Podpisana 29 VII 1969 r. druga Konwencja Jaunde, ustaliła wysokość pomocy finansowej na poziomie 1 mld uc, którą podzielono następująco:

– 900 mln uc przekazano na III EDF, w tym: 810 mln uc o pomoc w formie darowizn, a 90 mln uc to pożyczki specjalne;

– 100 mln uc stanowiły pożyczki udzielane przez EBI⁴⁷.

Nastąpił zatem, w porównaniu z II EDF, wzrost pomocy finansowej o 20%, ale biorąc pod uwagę wystąpienie takich czynników, jak: wysoki przyrost naturalny ludności w krajach stowarzyszonych, wzrost cen dóbr inwestycyjnych oraz deprecjację walut zachodnich, okazało się, że ta pomoc nie wzrosła, lecz przeciwnie – zmalała⁴⁸.

3.3. KONWENCJA LOME I

Założeniem współpracy finansowej i technicznej w podpisanej w 1975 r. Konwencji Lome I było korygowanie braku równowagi strukturalnej gospodarek krajów ACP oraz współdziałanie w ich rozwoju społeczno-gospodarczym. Współpraca ta miała się łączyć z realizacją projektów i programów, które w sposób zasadniczy miały się przyczynić do rozwoju tych krajów⁴⁹. Tak więc planowanie i programowanie rozwoju gospodarczego było zasadniczym warunkiem uzyskania pomocy finansowej.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten cel ustalono na poziomie 3464 mln uc⁵⁰. Na kwotę tę składało się:

– 3074 mln uc, które stanowiły zasoby IV EDF, z których 2149 mln uc przyjęło formę darowizn, 445 mln uc formę specjalnych pożyczek na dogodnych warunkach (40-letni okres spłaty, 10-letni okres karencji, stopa procentowa 1% w skali roku, a dla krajów najsłabiej rozwiniętych 0,75%), 99 mln inwestycji w formie akcji (tzw. *risk capital*), a 380 mln uc przeznaczono na fundusz Stabex;

– 390 mln uc stanowiły pożyczki EBI ze środków własnych w formie kredytów na normalnych warunkach (maksymalny okres spłaty 25 lat przy oprocentowaniu nie niższym niż 5% i nie wyższym niż 8%), jednak uchwalono subsydyum

⁴⁵ Bulletin Quotidien d’Afrique, 3 I 1969 r.

⁴⁶ Afrique Express, 25 X 1968, nr 168, s. 24.

⁴⁷ Art. 22 Jaunde II.

⁴⁸ T. Bartkowski, Z. Dobosiewicz, *op. cit.*, s. 81.

⁴⁹ Art. 40 Jaunde II.

⁵⁰ *Rapport Annuel du Conseil des Ministres ACP-CEE*, s. 86.

obniżające koszty kredytów do 3%. Z obniżki tej nie korzystały jednak kredyty przeznaczone na inwestycje w przemyśle wydobywczym.

Był to duży wzrost w stosunku do poprzednich układów o stowarzyszeniu. Globalna kwota środków finansowych wzrosła 3,7 razy. Zważywszy jednak, że wzrosła 3-krotnie liczba beneficjentów pomocy, to faktycznie wzrost pomocy nie okazał się aż tak wysoki. Kształtowała się ona w przeliczeniu na jednego mieszkańca na poziomie 4 dol. rocznie w porównaniu z 2,8 dol. w latach 1970–1975⁵¹.

Kraje ACP uzyskały większy dostęp w porównaniu z wcześniejszymi konwencjami do udziału w administrowaniu przyznanymi im środkami finansowymi. Wzrost udziału ich kompetencji zaznaczył się przede wszystkim w etapach realizacji pomocy rozwojowej: w jej programowaniu, wykonawstwie projektów i ocenie końcowych rezultatów⁵². Programowanie i planowanie rozwoju gospodarczego było jednym z warunków korzystania z tej pomocy. Zgodnie z art. 51 Konwencji, planowanie i programowanie powinno: zapewnić zgodność finansowania EWG z priorytetami rozwojowymi krajów stowarzyszonych oraz dostarczyć im niezbędnych informacji w sprawie kwot, warunków i celów pomocy Wspólnoty w trakcie obowiązywania Konwencji. Prawo podjęcia ostatecznej decyzji w przedmiocie pomocy finansowej zachowała strona finansująca, jednak jej prawo do podjęcia jednostronnej decyzji zostało ograniczone obowiązkiem odbywania wielostronnych konsultacji z zainteresowanymi krajami ACP⁵³.

Kraje stowarzyszone uzyskały również większy wpływ na realizację projektów, bowiem zgodnie z art. 54 Konwencji były one upoważnione do negocjacji i zawierania kontraktów na roboty i dostawy oraz kontraktów związanych z współpracą techniczną. Konwencja zagwarantowała również krajom ACP prawo do oceny efektów i wyników ukończonych projektów⁵⁴.

3.4. KONWENCJA LOME II

W Konwencji Lome II zagadnienia planowania i programowania indykatywnego zostały omówione w art. 109–118. Zgodnie z art. 109 Konwencji, przedsięwzięcia finansowane przez Wspólnotę były komplementarne w stosunku do planów i programów rozwoju ekonomicznego i społecznego, podejmowanych przez kraje ACP na szczeblu regionalnym i narodowym.

Plany i programy indykatywne były opracowywane wspólnie przez Wspólnotę i rządy poszczególnych państw stowarzyszonych. Koncepcja planowania indykatywnego wprowadzona przez Konwencję Lome I i rozbudowana postanowieniami Lome II jest nowością w porównaniu z Konwencjami z Jaunde. Dzięki planowaniu indykatywnemu każde państwo stowarzyszone ma własny plan roz-

⁵¹ *Development Aid Fresco of Community Action Tomorrow*, Luxemburg, listopad 1974, s. 11; M. Błaszczuk, *Formy współpracy gospodarczej EWG z krajami ACP*, Warszawa 1986, s. 51.

⁵² Art. 50 Lome I.

⁵³ Art. 54 Lome I.

⁵⁴ Art. 57 Lome I.

woju gospodarczego z wyraźnie określonymi celami i priorytetami oraz centralnym aparatem odpowiedzialnym za jego realizację⁵⁵. W programie indykatywnym sporządzony jest program gospodarczy z precyzyjnie określonymi celami i priorytetami gospodarczymi oraz centralnym aparatem gospodarczym zdolnym do formułowania i prezentowania tych zadań⁵⁶. Program nie jest dokumentem nienaruszalnym, lecz może zostać zmieniony, gdy wymaga tego sytuacja w kraju stowarzyszonym. Zmiany takie są ustalane z Komisją i państwami członkowskimi EWG. Odpowiedzialność jednak za wykonanie takich projektów spoczywa całkowicie na krajach ACP.

W Konwencji Lome II globalna suma pomocy wzrosła do 5227 mln ecu⁵⁷. Wysokość tej pomocy jest o 60% wyższa niż w przypadku Lome I, jednak mając na uwadze wzrost beneficjentów tej pomocy z 46 państw do 64 w 1984 r. oraz stale rosnącą inflację, realny wzrost udzielonej pomocy w ramach nowej konwencji był zaledwie wyższy o 10% od pomocy udzielonej w ramach Lome I⁵⁸.

Kwota ta została rozdysponowana następująco:

– 4542 mln ecu stanowiły środki V EDF, w tym 2928 mln ecu to subwencje, a 504 mln ecu przeznaczono na pożyczki specjalne, 280 mln ecu stanowiło ryzyko kapitałowe, 550 mln ecu przeznaczone zostało na system Stabex, a 280 mln ecu na system Minex;

– 685 mln ecu pochodziło z EBI w formie pożyczek na normalnych warunkach, w tym 200 mln ecu stanowiły pożyczki z EBI na rozwój rolnictwa;

– 380 mln ecu z tytułu przejęcia przez budżet ogólny EWG kosztów funkcjonowania delegacji Komisji w krajach ACP;

– 200 mln ecu przewidywanych na dodatkowe inwestycje w górnictwie i energetyce, które miały zostać sfinansowane przez EBI ze środków własnych.

3.5. KONWENCJA LOME III

W Konwencji Lome III suma pomocy finansowej wzrosła do 8,5 mld ecu. Jest to wzrost o 64% w porównaniu z Lome II. W ramach tej kwoty:

– 7400 mln ecu stanowiły środki VI EDF, 4860 mln ecu to subwencje, 600 mln ecu to pożyczki specjalne⁵⁹, 600 mln ecu stanowił kapitał ryzyka⁶⁰, 925 mln ecu przeznaczono na fundusz Stabex i 415 mln ecu na Minex;

⁵⁵ L. Ciamaga, *op. cit.*, s. 198.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 199.

⁵⁷ Art. 95 Lome II, na podstawie decyzji Rady 80/1184/CEE, od 1 VIII 1981 r. kwoty pomocy finansowej miały być wyrażane nie w europejskich jednostkach rozrachunkowych, lecz w ecu.

⁵⁸ M. Błaszczyk, *op. cit.*, s. 52.

⁵⁹ Art. 196 Lome II; zob. również: *Communication from the Commission to the Council, Commission of the European Communities, Brussels 13 VI 2003, COM (2003) 353 final; 86/548/EEC: Financial Regulation of 11 November 1986 applicable to the Six European Development Fund, OJ L325, 20 XI 1986.*

⁶⁰ Art. 199 Lome III.

– 1100 mln ecu stanowiły pożyczki udzielone przez EBI ze środków własnych⁶¹.

3.6. KONWENCJA LOME IV

W Konwencji Lome IV (1989) podstawą udzielania pomocy finansowej był I Protokół Finansowy, który przewidywał pomoc w wysokości 12 000 mln ecu. Zasady podziału środków określono w następujący sposób:

- 10 800 mln ecu stanowiły środki VII EDF;
- 1200 mln ecu przeznaczono na pomoc rozwojową krajów ACP udzieloną przez EBI w formie pożyczek oprocentowanych zgodnie z warunkami statutowymi Banku⁶².

W 1995 r. weszły w życie zmiany dokonane w Konwencji. W toku rewizji zmieniły się również postanowienia dotyczące pomocy finansowej dla krajów stowarzyszonych. II Protokół Finansowy ustalił jej wysokość na 14 625 mln ecu⁶³. W ramach tej kwoty:

- 12 967 mln ecu stanowiły środki VIII EDF⁶⁴ i podzielono je w następujący sposób: 9592 mln ecu w formie grantów – na cele określone w art. 220, 221 i 224; 1000 mln ecu w formie kapitału wysokiego ryzyka – na cele określone w art. 220, 221 i 224; 1800 mln ecu przeznaczono na fundusz Stabex; 575 mln ecu na fundusz Minex; 80 mln ecu na wsparcie działalności instytucji stowarzyszenia; 1658 mln ecu pożyczki ze środków własnych EBI.

3.7. POROZUMIENIE Z COTONOU

Dołączony do Porozumienia Protokół Finansowy obowiązujący w latach 2000–2005 określił ogólną kwotę pomocy finansowej na 15 200 mln euro⁶⁵. Z tej kwoty:

- 13 500 mln euro stanowi IX EDF, który został podzielony następująco: 10 000 mld euro przekazano w formie dotacji na wsparcie długoterminowych celów rozwoju i finansowanie krajowych programów indykatywnych zgodnie

⁶¹ Art. 194 Lome III.

⁶² Zob. szczegółowy rozdział środków art. 1–3 I Protokołu Finansowego oraz szczegółowo: *Communication from the Commission to the Council, Commission of the European Communities*, Brussels 13 VI 2003, COM (2003) 353 final.

⁶³ *Agreement amending the fourth ACP–EEC Convention of Lome*, OJ 1998, L 156.

⁶⁴ Kwota ta zawierała 292 mln ecu, które nie zostały wykorzystane w poprzednich EDF; *Communication from the Commission to the Council, Commission of the European Communities*, Brussels 13 VI 2003, COM (2003) 353 final; *Financial Regulation of 16 June 1998 applicable to development finance cooperation under the fourth ACP–EC Convention*, OJ L 191, 7.07.1998; *Council Recommendation of 5 March 2002 concerning the discharge to be given to the Commission in respect of the implementation of the operations of the eight EDF (1995) for the financial year 2000*, OJ L 072, 14.03.2002.

⁶⁵ Art. 1 Protokołu Finansowego.

z art. 1–5 Aneksu 6. Kwota ta została następnie podzielona w następujący sposób: 9836 mln euro przeznaczonych zostanie na wspieranie programów długookresowego rozwoju, 70 mln euro stanowić będzie budżet Centrum Rozwoju Rolnictwa (CRR), 90 mln euro – budżet Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości (CRP), a 4 mln euro to budżet Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego; 1300 mln euro, stanowić będą dotacje przeznaczone na wsparcie regionalnej współpracy i integracji; 2200 mln euro, zgodnie z Aneksem 2, zostanie przeznaczone na sfinansowanie działań podejmowanych w ramach Instrumentu Inwestycyjnego (*Investment Facility*)⁶⁶;

– 1700 mln euro to pożyczki udzielane przez EBI ze środków własnych, których termin zwrotu wynosi maksymalnie 25 lat, a stopa procentowa 3%;

– 125 mln euro przeznaczono na rzecz Komisji na koszty związane z wprowadzeniem w życie IX EDF⁶⁷.

Oprócz tych kwot w Protokole Finansowym przewidziano również środki dla krajów i terytoriów zamorskich w wysokości 175 mln euro w postaci dotacji, z czego 155 mln euro przeznaczono w formie dotacji, a 20 mln euro w ramach Instrumentu Inwestycyjnego.

22.11.2005 r. Rada Ministrów AKP–WE podjęła decyzję nr 1/2005 w sprawie wykorzystania 482 mln euro pozostałych z kwoty warunkowej 1 mld euro z tytułu IX EDF dla współpracy z krajami ACP⁶⁸. W ten sposób rozdysponowano wszystkie środki EDF przed wejściem w życie kolejnego EDF. Kwotę tę przeznaczono na następujące działania:

– 220 mln euro na rzecz Inicjatywy Energetycznej UE;

– 25 mln euro na rzecz międzynarodowego instrumentu finansowego zarządzania ryzykiem związanym z towarami podstawowymi dla państw ACP;

– 30 mln euro na pomoc w dostosowaniu do nowych zasad sanitarnych i fitosanitarnych UE;

– 50 mln euro na rzecz Unii Afrykańskiej;

– 63 mln euro na rzecz inicjatywy „Edukacja dla wszystkich”;

– 62 mln euro na walkę z wirusem HIV, gruźlicą i malarią;

– 32 mln euro na rzecz rozwoju długoterminowego.

Na podstawie decyzji Rady Ministrów AKP–WE nr 1/2006 zostały określone wieloletnie ramy finansowego wsparcia przeznaczonego dla państw ACP na lata 2008–2013⁶⁹. Zgodnie z decyzją UE zobowiązała się utrzymać wysokość udzielonej pomocy finansowej na poziomie nie niższym niż przewidywał to IX EDF. Zgodnie z załącznikiem do decyzji nr Ib, wysokość przewidywanej pomocy finansowej na lata 2008–2013 wyniesie 23 966 mln euro, co oznacza, że jest ona wyższa o 35% od tej obowiązującej w latach 2000–2005.

⁶⁶ Art. 3 Protokołu Finansowego.

⁶⁷ Art. 6 Aneksu 2.

⁶⁸ OJ 2006, L 48/19.

⁶⁹ OJ 2006, L 247/22.

Wysokość X EDF ustalono na poziomie 21 966 mln euro i podzielono ją w następujący sposób:

- 17 766 mln euro przeznaczono na finansowanie krajowych i regionalnych programów indykatorywnych;
- 2700 mln euro przeznaczono na finansowanie współpracy lokalnej, regionalnej i międzyregionalnej między państwami ACP;
- 1500 mln euro zostanie przeznaczonych na sfinansowanie działań podejmowanych w ramach Instrumentu Inwestycyjnego.

Strony przewidziały również, podobnie jak przy poprzednich funduszach, dotacje, które zostaną udzielone przez EBI ze środków własnych. Wysokość dotacji nie przekroczy 2000 mln euro⁷⁰.

Szczegółowe zasady wprowadzania w życie nowych ram finansowych na poziomie wspólnotowym określono 17 lipca 2006 r. w umowie wewnętrznej między przedstawicielami rządów państw członkowskich zebranych w Radzie⁷¹. Przepisy tej umowy przewidują również udzielenie wsparcia finansowego w wysokości 286 mln euro na rzecz krajów i terytoriów zamorskich (KTZ) stowarzyszonych ze Wspólnotą oraz wsparcia finansowego przeznaczonego dla Komisji w wysokości 430 mln euro, mających pozwolić na pokrycie wydatków związanych z programowaniem i realizacją X EDF. Łączna kwota środków przydzielonych z X EDF wynosi zatem 22 682 mln euro i jest ona wyższa o ponad 30% od kwoty przyznanej z IX EDF.

Kontrakty i płatności w ramach X EDF 2007 r. były bardzo wysokie. Większość zobowiązań pochodzących z Funduszu była przeznaczona na rozwój infrastruktury (27%) i rozwój gospodarczy (8%). Programy pomocy budżetowej i sektorowej stanowiły 22% nowych programów przyjętych w 2007 r.

W 2007 r. rozdysponowano na rzecz państw ACP i KTZ, kwotę 3,63 mld euro (tab. 1 oraz sprawozdanie ogólne z działalności 2007 r.).

Tabela 1. Działania finansowane z EDF na rzecz krajów AKP i KTZ w 2007 r.

Regiony działań	Kwota przeznaczona (euro)
Afryka	2 156 876 551,74
Karaiby	241 715 281,13
Pacyfik	112 431 663,45
KTZ	150 475 235,47
Programy inne niż terytorialne	971 283 375,98
Ogółem	3 632 782 107,77

⁷⁰ Art. 3 załącznika Ib.

⁷¹ OJ 2006, L 247.

4. ZAKOŃCZENIE

Porozumienie z Cotonou wyznacza nowy etap w ponad 40-letniej współpracy między państwami ACP i WE, zachowując jednocześnie główne instrumenty partnerstwa wypracowane w poprzednich umowach, takie jak: system instytucjonalny, instrumenty finansowe, pomoc techniczną itd.

Głównym celem Porozumienia jest wzmocnienie politycznego wymiaru współpracy, rozwój społeczno-gospodarczy, współpraca gospodarcza i handlowa oraz współpraca finansowa.

Od 1958 r. do dzisiaj nastąpił znaczny wzrost pomocy finansowej udzielanej na podstawie zawieranych konwencji (tab. 2) oraz wprowadzono wiele innych rozwiązań, które pozwalały na zwiększenie efektywności tej współpracy, np. preferencyjne potraktowanie KTZ w korzystaniu z pomocy, wsparcie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym, udzielanie pomocy finansowej nie tylko państwom, lecz także podmiotom lokalnym, znaczna decentralizacja współpracy, specjalne działania na korzyść małych i średnich przedsiębiorstw czy też finansowanie mikroprojektów.

Tabela 2. Wysokość udzielonego wsparcia finansowego w latach 1958–2013

Konwencja	Lata obowiązywania	Wysokość wsparcia* (w mln ecu/euro)	Wysokość wsparcia udzielonego przez EBI (w mln ecu/euro)	Liczba beneficjentów
Konwencja wykonawcza	1958–1964	581	brak	18
Jaunde I	1964–1970	730	64	18
Jaunde II	1970–1975	1 mld	100	19
Lome I	1975–1980	3 464	390	46
Lome II	1980–1985	5 227	685	58
Lome III	1985–1990	8 500	1 100	66
Lome IV (1989)	1990–1995	12 000	1 200	68
Lome IV (1995)	1995–2000	12 970	1 658	70
Cotonou (2000)	2000–2005	15 200	1 700	77
Cotonou (2005)	2008–2013	23 966	2 000	77

* Powyższe kwoty nie obejmują pożyczek udzielonych przez EBI ze środków własnych.

W miarę upływu czasu wypracowano również różne rodzaje wsparcia finansowego: od wsparcia konkretnych projektów lub programów, linii kredytowych, programów gwarancji, przez bezpośrednie wsparcie budżetowe, pomoc technicz-

ną oraz pomoc w zasoby ludzkie, współfinansowanie oraz wsparcie projektów i programów sektorowych. Nadal głównym instrumentem finansowym i technicznym partnerstwa jest Europejski Fundusz Rozwoju, który udziela największego wsparcia na rozwój rolnictwa oraz infrastrukturę społeczno-ekonomiczną. Ważna również jest pomoc otrzymywana za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego ze środków własnych.